

”تاۋ“ ، ”وزەندە“ ايگىلەنگەن اۋەلگى ماقسات

(باسى 1_ بەتتە)

”باس شۇجىدىڭ توڭغەرىستىك اردا- گەرلەر مەن قىزىل تارىجىنى قۇرمەت تۇتقان سۇيىسەپەنشىلىگى مەن ۇشىن تەرەڭ ەماندى ساياق بولدى. مەن اناعۇر- لىم جاندى ءتۇسىندىرۋ ارقىلى جىڭگاڭشان رۇخمەن اناعۇرلىم كوپ ادامدى اسەرلەند- ىدرەمىن“. قۇرباندار قابىرستاندىعىنىڭ ءتۇسىندىرۋشىسى جاڭ جىڭ مەن كەزدە باس شۇجى شي جىنپىڭگە لي جۇيڭكۇي، زىڭ جى قاتارلى توڭگەرىستىك ارداگەر- لەردى جانە خۇ شاۋجاي، ۋ رولان قاتارلى قۇربانداردىڭ حيكايالارىن تانسىتىردى، بۇل رەتكى ءتۇسىندىرۋ بارىسىن ول ۇمىر بويى ۇمتىپاق مەەس.

【قىزىل تارىخ ، ورتالىق قىزىل ارمىيا- نىڭ ۇزاق جورققا جىنالعان، اتتانعان جەرى】

يۇيدۇ وزەننىڭ جاعاسى، ورتالىق قىزىل ارمىيانىڭ ۇزاق جورققا اتتانۇ مە- كەرتكىسى اسقاق بوي سوزىپ تۇر. 1934 - جىلى 10 - ايدا پارتيا ورتالىق كومپەيتەنىڭ ورگانى، ورتالىق اسكەري ىستەر كومپەيتەنى جانە ورتالىق قىزىل ارمىيانىڭ نەگىزگى كۇشى وسى جەردە جىنالىپ، ۇزاق ساپارعا اتتاندى.

سوۋەتتىك رايون كەزىندە 300

مىڭنان استام ھالقى بار يۇيدۇ اۋدانىندا،

دەرلىك 5 ۋ ادامنىڭ بىرەۋى قىزىل

ارمىياعا قاتتىناسا؛ ۇزاق جورقتا ورتاشا

ەسەپپەن ۋار كېلەمەتر جەردە ەبىر

يۇيدۇلىق قۇربان بولدى.

【كوردىناتنىق سىلئەمە ، ورتالىق قىزىل

ارمىيانىڭ ۇزاق جورققا اتتانۇ ەسكەرتكىشى】

2019 - جىلىسى 5 - ايدا شي جىنپىڭ

يۇيدۇ اۋدانىنا كەلىپ، ورتالىق قىزىل

ارمىيانىڭ ۇزاق جورققا اتتانۇ ەسكەرتكە-

شنى قۇرمەتپەن كورىپ، ورتالىق قىزىل

ارمىيانىڭ ۇزاق جورققا اتتانغان جەرىنىڭ

كونە تۇرامى بۇرىنقى يۇيدۇ اۋدان قالاش-

ەنىڭ شىعىس قاقپا وتكەن كوزدەن كە-

شىرىپ، ورتالىق قىزىل ارمىيانىڭ ۇزاق

جورققا اتتانۇ ەسكەرتكىشى ساراينى

ەكسكۇرسىيالايدى. ول بىلاي دەپ باسا دا-

رەپتەدى؛ پارتيانىڭ اۋەلگى ماقساتى مەن

بورىشىن ۇمتىنۇمىزعا بولمايدى، توڭگە-

رىستىك مۇرات پەن توڭگەرىستىڭ باس

ماقساتىن ۇمتىنۇمىزعا بولمايدى، توڭگە-

رىسى تۇىن ۇزدىكىسىز بىيىك ۇستاپ، ۇلى

ۇزاق جورىق رۇخىن اسقاقىتاپ، جۇڭخۇا

ۇلتىنىىڭ ۇلى گۇلدەنۇ نىساناسىن بەتكە

الىپ ەرلىكپەن العا لىكەرەلمەنۇمىز كەركە.

”ەكسكۇرسىيالاعان كەزدە باس

شۇجى ۋالسىن - ۋالى كىدىرىپ نەكىسىرىپ

كوردى، ونىڭ ۋار ەسوز - ارەكەتتەنە

ەبىز ونىڭ تەرەڭ قىزىل سۇيىسەپەنشىلىگىن

سەزىندىك“ . دەدى سونداى تەبىرەند-

سى كوڭلىن تولقىتقان ورتالىق قىزىل

ارمىيانىڭ ۇزاق جورققا اتتانۇ ەسكەرتكىشى

سازاينىىڭ ورنىباسار باستىعى جۇڭ مېن

سول كەزدەگى جاعدايدى ەسكە الىپ:-

”تارىجىنى ۇمتىپاۋ — ۇزدىكىسىز العا باس-

ۇمىمىز ۇشىن بولسى تابىلادى، ەبىز ۇزاق

جورقى حىكايالارىن جاقسى بايانداپ،

ۇزاق جورىق رۇخمەن ادام تارىيەلەپ،

قىزىل گەنىنىڭ الاۋىن جالعاستىرۇمىمىز

كەركە“.

【سەنىمنىڭ جالعاىۇ . ەبرىن - ەبرى

كورىكتەندىرە نۇسكەن ”تاۋ“ ، ”وزەن”】

قازىرگى تاڭدا وسىناۋ قىزىل توپە-

راق ادامداردىڭ سەنىمگە كۇش - قايرات

الاتىن رۇحاني بىيىك تۇعىرنا اينالعان.

سوغى جىلداردان بەرى ورتاشا سەپپەن

جىلىنا ەبىر مىلليون ادام (رەت) جىڭگاڭشانعا

بارىپ، توڭگەرىستىك قۇرباندار قابىرستاندد-

ەننا قۇرمەت ەمىلدىرىپ، توڭگەرىستىك كونه

تۇرقاتاردى ەكسكۇرسىيالاپ، توڭگەرىستىك

حىكايالاردى تىڭدايدى، جۇرت وسى

جەردەن قىزىل رۇختى سەزىنىپ، اۋەلگى

ماقسات پەن سەنىمدى نزدەستىردى.

يۇيدۇدا توڭگەرىستىك ەداستور

تارىيەسى سول جەردەگى وقۇشلاردىڭ

مىندەتتى وقىتىن ساباعىنا اينالعان. يۇيدۇ

اۋداننىڭ قاچڭجۇيان باستاۋىش مەكتەبى

ورتالىق قىزىل ارمىيانىڭ ۇزاق جورققا

اتتانۇ ەسكەرتكىشى باقشاسنىڭ جانىنا ور-

نىالاسقان، مەكتەپتەگى وقىتۇشى -

وقۇشلار قىزىل سىرناي تارتۇ، ”قىزىل

بالا ەتۇسىندىرۇشى“ ەلىشى يۇيدۇ اۋ-

لاردى جاقسى بايانداۋ، قىزىل وقۇلىقتار-

دان جاقسى پايدالانۇ، كلاسسىكالىق قىزىل

اندەردى شىرقاۋ سىياقتى قىمىلدار ورس-

تەتۇ ارقىلى ۇزاق جورىق رۇخىن ۇرپاقتان -

ۇرپاقا جالعاستىرىپ كەلەدى.

ھالقى تۇرمىسىنىڭ بىرىس - قۇتى ادال نىھەتى اۋەلگى ماقساتقا كۇا بولدى

【كوردىناتنىق سىلئەمە . جىڭگاڭشان شىنشان قىستاعى】

ەلىشى شىت جاڭا تاۋ جولمەپن

جىڭگاڭشان قالاسى شىنشان قىستاعىنا

كەلدى، جول بويىنداى ”كۇلمەدەگەن

جۇزدەر داۋالى“ ايرىقشا كوز تارتادى، كە-

دەيلىكتەن ارىلعان كوپتەنگەن قىستاق تۇر-

عىندارنىىڭ كۇلمەدەپ تۇرغان سۇرەتى

جۇرەك ەتارىزدى ەپشىن بولپ قۇرامست-

رىلىپ، قىستاق تۇرىعىندارىنىڭ بارغان

ساينىن شالقى نۇسكەن تاماشا تۇرمىسىن

ورنەكتەپتەي.

2016 - جىلى 2 - ايدا شي جىنپىڭ كو-

لىكپەن ەبىر - قىىر تاۋ جولنى بويلاپ

شىنشان قىستاعىنا كەلىپ، قىستاق پارتىيا يا-

چەيكاسىندا قىزمەت تەكسەرىپ، قىستاق

دارەجىلى ۇيىمداردىڭ قۇرۇلىسى مەن كە-

دەيلەردى دالە - ەدال سۇيەمەلدەۋ جا-

داين ۇغىستى. ول بىلاي دەپ اتاپ كور-

سەتتى: كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ جولىندا

بىردە - ەبىر كەدەي وتباسىن قاتاردان قال-

دىرۇعا، بىردە - ەبىر كەدەي بۇقارانى

ارتقا تاستاۋعا بولمايدى. كەدەي وتباسى

جاڭ چىڭدىنىڭ ۇيىندە شي جىنپىڭ ۇي

بولمەلەرىن ەبىر - بىردەن ارالاپ كورىپ،

ەرلى - زايبىتى ەكەۋمەن بىرگە كىرسى -

شىعىس ەسەبىن جاساپ، ولاردان نە ەككە-

نىن، نە باققانىن، نىشەرس، كىەر كىم،

تۇرغىن ۇي، ەجۇرسى - تۇرىس جاعىندا

تاغى قانداي قىيىنشىلىقتارى مەن قاجەتتە-

لىكتەرى بار ەكەندىگىن سۇرادى.

【قىزىل توپىراقنىڭ جاڭا كەلبەتى .

دوڭگەلەك داۋلەتتىلىك ارمانى ورنىندالدى】

جۇقتا قىستاق تۇرىغىنى جاڭ چىڭدد-

نىڭ ۇيىندە قۇانشى قۇانشقا ۇلاستى: ح-

لىقتىق تۇسەلجانا مەن شارۋالار شاتتىعى

ساياجاينىڭ ساۋداسى ايرىقشا كۇسەت

بولدى؛ سىرتقا شىمىپ جۇمىس سىتەيتىن

كىشى ۇلى قىستاقتا قالۇدى ۇيعارىپ،

ونىڭ ەبىر قولعاناتى كوبەيدى؛

جاڭ چىڭدى مەن زايبىى پىڭ شىياپىڭدى

قۇانتقان ەڭ ۇلكەن قۇانشى، ۇلكەن ۇل-

نىڭ ۇيلەنگەندىگى بولدى.

نىستىك سامالدىق اراسىن ايشىقتاپ تۇر... جاز باسىنداى مەزگىل، ەلىشى يۇيدۇ اۋ-

دانى زىشان قالاشىعى تانتوۋ قىستاعىندا

وزگەشە اسەمە گەنجىاي، باۋ - باقشا

سۇرەتىن كورگەندەي بولدى.

2019 - جىلىسى 5 - ايدا شي جىنپىڭ

وسى جەرگە كەلىپ، توڭگەرىستىك بايىر-

عى رايوننىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال

اۋ، اۋىل - قىستاقتى گۇلدەندىرۇ، دامىتۇ

جادىداي جويندە ناقتى قىزمەت تەكسەر-

دى. باس شۇجىدىڭ كەلگەننىن كورىپ،

قىستاق تۇرىغىنى سۇن گۇانفا ۇلىن، كەلد-

ىنىن، نەمەرە ۇلىن، نەمەرە قىزىن ەرتىپ،

قۇانشىپەن باس شۇجىدى ۇيىنە ۇسىنىس

ەتتى. قوناق بولمەسىندە قورالاي وتىرىپ،

شى جىنپىڭ سۇن گۇانفا وتباسىنداىلارمەن

جانە جەرگىلىكتى قالاشىق، قىستاق كادرلا-

رىمەن اڭگىمە دۇكەن قۇردى. باس شۇجى

بىلاي دەدى: وسى رەت جىياڭشىيگە

سوۋەتتىك رايوندارعاى اۋىلداستارعا امان-

داسۇ ۇشىن كەلدىم، اۋىلداستاردىڭ تۇر-

مىسىنىڭ جاقسارغان - جاقسارماغاندىعىن،

بايىرىعى رايونداردىڭ كەدەيلىك قالپاعىن

دەر كەزىندە الپ تاستاي الاتىن - الماپتند-

دىغىن بىلۇگە كەلدىم“ .

【قىزىل توپىراقنىڭ جاڭا كەلبەتى .

قىستاقتى گۇلدەندىرۇ】

تانتوۋ قىستاعى قىزىل ارمىيا قىستاعى

سانالدى، كەزىندە ول دا كەدەي قىستاق

بولاتىن. كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال

اۋدىڭ جەڭسىنە قول جەتكىزۇ، اۋىل -

قىستاقتى گۇلدەندىرۇمەن تىعىز ۇشتاستم-

رىلىپ، قىستاقتا شىت جاڭا وزگەرىس جا-

رىققا شىقتى. قىستاقتا ساياحات اشۇ شەشكى

سەرىكتەستىگى قۇرىلىپ، قىستاق تۇرىغىندا-

رى ”سەلەندى اسحانا“، ھالىقتىق نۇسەل-

جانا جانە قىزىل زەرتتەۋ، وقۇ، ساياحاتتاۋ

سىياقتى نىسانلاردى بىرگە دامىتىپ، كوپش-

لىك ەتۇسىندىرۇشى، تازالىقى، قىزمەتشى،

اسپاز... سىياقتى جاڭا سالۋاقتا يە بولدى.

”جاناناعا كىرىپ پايدادان ۇلەس

الدىم، ھالىقتىق تۇسەلجانادان تابىسى

تاپتىم، ۇلىم سىرتقا شىمىپ جۇمىس سىتە-

دى، بىلتىر وتباسىمنىڭ جىلدىق كىرىسى

220 مىڭ بۇانغا جەتتى، مۇنداي بولاتىندد-

ەن بۇرىن بىيلاماعان ەدىك !“ . قوناق ۇيد-

دەگى ورنىندىقتا وتىرغان سۇن گۇانفا ساۋ-

ساعىن ساناپ تىلشىگە وتباسنىڭ كىرىس -

شىعىس ەسەبىن كورسەتتى.

جوعارى ساپالى دامۇ اۋەلگى ماقساتتان اينىماۋعا ساۋلە شاشتى

【جىڭگاڭشاننىڭ جاڭا كەلبەتى . 3

قوزعاۋشى نەگەرىشك“】

جىڭگاڭشان شىۋخۇ زەردەلى جاساۋ

ەلەكتىروندى شەكتى سەرىكتەستىگىنە بار-

ساڭمىز، ەبىر - بىرلەگەن LED الپ ەكرا-

عان دەدى، مىنە بۇگىن بايۇ جولنا ەتۇ-

سىپ، دوڭگەلەك داۋلەتتىلىككە جەتۇ ارما-

نەمىز ورنىندالىپ وتىر، بالداي ەتاتتى تۇر-

مىستىڭ ەدامىن بارغان ساين تاتۇدامىز!“ .

دەيدى پىڭ شىياپىڭ.

جاڭ چىڭدى وتباسىنداىلاردىڭ تا-

ماشا تۇرمىسىنىڭ استارىندا شىنشان قىستا-

عىنداى، ەتىپتى، جىڭگاڭشانداى تاۋلى

اۋىلدىڭ زور وزگەرىسى جانىر. كەدەيلەر-

دى سۇيەمەلدەۋ ساياساتىنىڭ قولداۋىندا

اۋىل - قىستاق ساياحاتى قارىشتاپ دامىپ،

شىنشان قىستاعىنىڭ جان باسىنا شاققانداى

جىلدىق كىرىسى 2015 - جىلىسى 2800

يۇاننان 2020 - جىلى 28 مىڭ بۇانغا

وسىپ، ەبىرتالاي قىستاق تۇرىغىنى جەكە

اۋتوكولىك ساتىپ الدى.

2017 - جىلى 2 - ايدا جىڭگاڭشان

قالاسى بۇكىل مەملەكەت بويىشا ەڭ الدد-

مەن كەدەيلىك قالپاعىن الپ تاستاعاندىغىن

رەسىمى جارىيالاپ، ەلمىزىدىڭ كەدەيلىك

تىزىمىتىن شىعارۇ مەھازىمى ورناتىلغاننان

كەيىن كەدەيلىك قالپاعىن الپ تاستاعان ال-

ھاشقى اۋدان بولدى.

【كوردىناتنىق سىلئەمە . يۇيدۇ اۋدا-

نى تانتوۋ قىستاعى】

اسقاتل جول قىستاقتى كەسىپ ەوتىپ،

كوكشىل قارا قالمىلتاق كەرىپش پەن اق

ئۇستى قايرىغالار نۇ اھشائىرمەن كورىك

تالاستىرىپ، نۇپ - نۇنىق كولشىك، كورد-

دىنداىمەن س